

komen) dan zult gijlieden weten, dat er een profeet in het midden van u geweest is. Derhalve is mijn laatste en uiterste zielcraad deze: doorzoekt uzelfen nauw, ja, doorzoekt nauw, gij volk dat met geenens lust bevangen wordt.

TOEPASSING.

Ziet vrienden, of deze woorden, en wel in hunnen samenhang, niet toepasselijk zijn op onze natie en op onze personen, bijzonder in dezen tijd, waarin Nederlands volk, en elk onzer, hoofd voor hoofd, geroepen wordt, om ons zelve op eene statelijke wijze onder het oog van een alomtegenwoordig, alziend, heilig en rechtvaardig God, nauw te doorzoeken, ja, om de gesteldheden van land en kerk, en de wegen Gods daarmede gehouden, mitsgaders derzelve uit werking, nauw te doorzoeken; te meer, daar het besluit Gods zwanger is van oordeelen, en als het baart, dat het hittigheden van Gods toorn zijn zullen, die op des Heeren tijd, op dien bestemden dag van den toorn Gods, treffen zullen; en nog te meer, vermits de dag van Gods lankmoedigheid als kaf voorbijgaat. Derhalve, vrienden, eer dan het besluit baart, en terwijl de hittigheid van des Heeren toorn over ons nog niet komt, terwijl de dag van den toorn des Heeren over ons nog niet komt.

A. Mogen Neêrlands inwoners in het gemeen hier niet uitroepen: groote dingen heeft aan ons gedaan, Hij die machtig is, en heilig is zijn naam?

a. Zijn wij van den Heere ook niet tot een volk, ja, tot een groot volk gemaakt, op- en aangenomen? Wij waren onder de einden der aarde, de eilanden die op de leer van den Messias zouden wachten, Jes. 42: 4. Daarna diep gezonken onder de slavernij en dwingelandij van het antichristendom, zoodat genoegzaam al wat geboren werd, ter helle daalde; en dat kleine gedeelte des aardbodems, heeft de Heere zoo vrij en souverain uitverkoren tot een planthof voor zijne kerk, en om eene groote menigte volks hieruit te roepen tot heerlijkheid.

1. O! wat heeft God aan ons al niet gedaan en ten koste gelegd!

a. God heeft ons vrijgemaakt en alle juk doen afschudden, en heeft daarbij ons toegevoegd om een vrij volk te blijven, de landen der Heidenen.

b. God heeft al onze dagen zijn Evangelielicht op onzen kandelaar gegeven, zijne knechten, ja, de voornaamste zieners, die in de wereld bekend waren, tot ons land mede gezonden, en dat Evangelie des zaligen Gods is dus met kracht tegen alle vijandschap en tegenstand van vreemde vorsten, ja, tegen allen opstand van de natuurlijke menschen, onder ons voortgezet, zelfs zoo, dat menigmaal de aarde is verwekt om de vrouw te hulp te komen, gelijk Openb. 12: 16. En mag men niet zeggen, dat het met ons is gegaan als met den akker, het wies alles op, en men wist niet hoe.

2. Maar wat kwaad hebben wij den Heere voor goed vergolden? Is hij niet blind, die dat niet ziet, dat Nederlands volk in het gemeen een goddeloos volk is, tegen dat alles aan? En zou men van voren niet zeggen, als God zulke dingen aan eene natie eens doet, gelijk de Heere aan ons gedaan heeft, o! wat een uitmuntend volk zal dat zijn boven alle volkeren der aarde, in heiligheid, in liefde tot God en elkanderen, in gehoorzaamheid, ja, in zeden naar de wet van dien God!

a. Maar is onze natie nu een heilig volk? O! immers gaan er geen minder soort van gruwelen om dan in der Heidenen landen, en men moet zeggen, hetgeen menigmaal van Gods beste knechten en volk is opgemerkt, dat al de soorten van zonden van alle andere volken, te zamen, als in eenen bundel, in ons Nederland gevonden worden.

b. Is onze natie nu een getrouw volk aan God?

†. Immers doen er menschen in menigte zich op in ons land, die (bij toeval van indrukkeloosheid Gods op hun hart en van oneerbiedigheid voor God, ja, mag men zeggen, doordien geene doodelijke benauwende oordeelen Gods treffen) Uods waarheid, hetwelk niet ons maar Gods goed is, stout aantasten, naar hunnen zin en meening buigen, zoodat Gods Woord hunnen zin dienstbaar moet zijn, en die dus de waarheid en hen, die dezelve zoeken voort te planten, door allerlei bedekte wegen heimelijk ondermijnen en onbruikbaar zoeken te maken; a, die (als het ware) de wet van God verkrachten, met te stellen dat een mensch geene oorzaak van zijne daden is, en bijgevolg onder geene wet staat, of dat dezelve ons niet raakt, dat wij met de letter niet te doen hebben, ik vraag: is het dan genoeg, dat wij geestelijk niet hooreeren noch stelen? O! het zijn geene weetenieten, die de letter van Gods wet zoowel als hare geestelijke uitgebreidheid voor hunne wet schatter?, en daarnaar wenschen te leven. O! wat heerschen allerlei vrijzinnige en vrijgeestige gevoelens, en wat breekt dus de atheïsterij, deïsterij en spinosisterij door!

†. Doet daar eens bij, het verval in de zeden; wat is dat groot in ons land! Zelfs onder vromen zoowel als onder onvromen, in de openbare en bijzondere godsdienst oefeningen, in hunne huizen, in de opvoeding der kinderen, in hun gedrag en verkeer met menschen, o, wat is de hoogmoed groot, en wat is er weinig oprechtheid in hun handel of negotie! zoodat menigmaal Heidenen meer te vertrouwen zijn, en op hun woord in negotie meer staat te maken is, dan aan en op het woord van genaamde Christenen, die menigmaal niet na te gaan zijn in hunne bedekte woorden en zinsbehoudingen, en dat heet dan bekwaamheid in het beroep; ja, wijs te zijn om kwaad te doen, Jer. 4: 22. O! wij zijn bij andere volken niet meer te kennen, voor zulk een beweldadigd volk van den Heere.

b. Laat ons nog eens kortelijk nagaan wat de Heere aan ons al te koste gelegd heeft, om ons te doen wederkeeren tot zijne wet, Neh. 9: 29, mitsgaders hoe het thans nog gesteld is.

1. Ziet wat God gedaan heeft.

a. De Heere heeft zijne getrouwe knechten tot ons gezonden, ten einde wij niet onverhoeds en ongewaarschuwd verdorven Wierden, om aan te kondigen naar zijn woord, dat Gods besluit zwanger is' van oordeelen, dat, als het baart, het hittigheden van toorn zijn zullen, en dat, als diè' dag des Heeren komt, het dan nacht voor ons land zal worden. O! de spiegel van Silo is menigmaal ons voorgehouden; vrienden, konden wij het zien! dit is een groote zegen, en dit waar-schuwen doet God in den tijd van uitstel en van zijne lankmoedigheid.

b. De Heere heeft (als het ware) Zich gezet, om met ons zondig land te handelen na de eeuwigheid. (die er is in zijne lankmoedigheid boven het begrip van allen, "die eenigen indruk Gods op hun hart hebben, daarom heeft God geene zeer enge banden om onze lendenen gelegd; wij weten bij menschen geheugen van geene zeer benauwende en verwoestende oordeelen, over welke opbinding degenen, die Gods weg naar zijn Woord eenigszins nagaan, veel vermenigvuldiging der gedachten krijgen, die schrikken kunnen voor, als dat eens uitbreekt, dat het dan hitte toornigheden als een onuitblusschelijk vuur zullen zijn, ja, een onverbiddelijke dag van den toorn des Heeren; maar God heeft tot ons land gesproken:

†. Met verterende en uitmergelende oordeelen binnen ons land, met den vloek te zenden in al onze gewenschte dingen, zoodat God, in zijne rechtvaardige en heilige voorzienigheid, ons overal in tegenko'mt.

*. In de zenuwen van den Staat, de Oost- en West-Indische compagnieën, waarvan de voordeelen tegen de rampen bijna niet kunnen opwegen.

** In de palen en vastigheden van ons land heeft God wormen gezonden, zoodat wij in eenen tijd van vrede met alle zulke zware en uitmergelende kosten tegen wormen te oorlogen hebben; wat scheelt dat veel, of één paal 15 à 16 jaren kan staan, of 3 maanden en dan geheel vermolmd is; menigeen acht dit niet veel, het is zoo-veel uren van hier, wij wonen veilig, en de Stoïcijnen zeggen: het is van de natuur, dat gebeurt wel meer, men moet alles opnemen zoo-als het komt.

***. Wij zijn geslagen met zwaar verval in neringen en koopman-schappen, en doet daarbij, onder dat alles met hoogmoed, den vloek, dien de Joden elkander wenschen, armoede en hoovaardij.

****. Behalve de verscheidene vreemde of warme winters en koude zomers, de vreeselijke stormwinden van Gods toorn, de onweders des hemels van verschrikkelijken hagel, donder en bliksem, ja, de legioenen ongedierten, die wij tot onze kleinmaking gehad hebben, zoo heeft God in zijne heiligheid en rechtvaardigheid ons Nederland geslagen, en wat het allerzwaarste oordeel onder al de oordeelen is, met eenen geest des diepen slaaps, met oogen zonder gezicht, met ooren zonder gehoor, met een hart zonder verstand en opmerking.

††. Eindelijk heeft God eene roede, ja, verscheidene roeden rondom ons land; echter tot ons land, opgeheven, en dus tot ons gesproken met zulke zware en zeer benauwende, ja, verwoestende oordeelen te

zenden rondom ons land, en wel zulke, die de Heere in den besten tijd der kerk, tot onze heiliging, over ons land gebracht heeft.

*. Wat heeft het oorlogsvuur al lang rondom ons gebrand, en wie zal de listige en in schijn vriendelijke bejegeningen, gepaard met doodelijke aanslagen, nagaan, van hen die het op ons land toelaggen. Ja, vrienden ! wie heeft ons bewaard, dat de vijand niet binnen ons land en onze muren reeds is? Is het God niet en zijne voorzorg? O! wij zeggen met nadruk, niemand anders, en met reden zitten wij in' zulk eene gedurige verwachting; o! hadden wij God maar met ons, als in vorige tijden! Maar waar zijn nu onze zee- en landhelden, en die een God erkenden en zochten, eer zij een krijgstoct ondernamen, die met het zwaard in de hand tegelijk Nederland op hun hart voor God droegen, die baden en vochten? O ! breekt de oorlog eens uit, wij staan als eene bloote kudde geiten, onze schaduw is van ons geweken, onze biddagen verergeren onzen toestand, het zal dan een zeer hachelijk drijven zijn op genade, zooals wij dan zullen moeten drijven. Vrienden! dit moet met verstand overdacht worden.

** . Nog eens, rondom ons land hooren wij van tijd tot tijd vreemde dingen, daar valt zwaar ijs in den zomer, daar hoort gij van verschrikkelijke onweders, van donder, bliksem, vuur, dat als plaatsen omkeert in den winter. Ziet dit maar onlangs in Engeland, in Duitschland, en hoe in een oogenhlik een rijke arm kan gemaakt worden. Ziet dat te Bremen, ja, nog in het midden van de vorige maand in Venetië, hoe dagen achtereen verslindende donders en bliksemen, en vervaarlijke plasregens tot verwoesting gevallen zijn.

***. Wat heeft jaren achtereen rondom ons land het pestvuur gebrand; dan eens naderbij en dan eens verder, zelfs voor eenige weinige jaren op schepen in Texel, en het gansche jaar door is er de courant vol van geweest; en dat wij het nog niet hebben, schrijven sommigen aan natuurlijke oorzaken, aan onze wijsheid en beleid toe. O! daar is niet in te komen, voor die Gods oordeelen wenschen na te volgen, wat hittigen toorn een volk te wachten heeft, waaraan zoo veel jaren te voren dezelfde oordeelen ten spiegel vertoond zijn.

2. Maar ziet nu eens hoe het met de inwoners en mannen van Nederland onder dat alles nu nog gesteld is. Vrienden! de naam van onze natie in, het gemeen is ook: een volk dat met geenen lust bevangen wordt, hetzij uit wat oorzaak zulks zij.

a. Duizenden gaan zorgeloos in den weg van hun hart, die zich niets aantrekken, waaronder er wel zijn, die door al de zachte handelingen Gods Atheïsten zijn geworden; deze allen zeggen met woorden of met daden, als Zef.' 1 : 12, De Heere doet geen goed, noch Hij doet geen kwaad.

b. Anderen zijn zoo vervuld met aardsche en vleeschelijke lusten, dat oor en hart voor de dingen van Gods koninkrijk gesloten blijven; het kan daar niet in, het is te vol van wat anders, en spreekt gij daar eens iets van Gods wegen, zóó als gij het woord spreekt, is de vervreemding en de af keerigheid daar.

c. Ja, de menigte grooten der aarde hebben iets dat hun moed bijzet, hoe kwaad de tijd ook mocht worden; en dat is hun geld en goed, en dat wel hier en daar, zoodat zij rekenen kunnen, altijd een goed heenkomen te zullen hebben. O mensch! God zegt, Spr.' 11: 4, Dat goed geen nut doet, ten dage der verbolgenheid: en bij onzen profeet in het vorige hfdst. vs. 18 lezen wij: noch uw goud, noch uw zilver zal u kunnen redden, ten dage der verbolgenheid des Heeren; daarop heeft nooit iemand geleund, of het heeft hem door de hand geboord.

c. Laat ons nog eens beziën wat er te wachten is, wat teekenen of bewijzen er zijn, naar de Heilige Schrift, dat Gods besluit van zware oordeelen zwanger is, en dat de dag, de dag der wraak en der vergelding, nadert; met een woord slechts: het zijn donkere en zwarte merkteekenen:

1. Als de Heere met zijne genadige inwoning in het gemeen vertrekt, en zulks van vromen niet gemerkt en dus gemakkelijk gedragen wordt, dan vertrekt de Schechina, de heerlijkheid, tot op den dorpel, Ezech. 10: 4, ziende of zij verbeden zal worden. O vrienden! dat is geen bewijs van Gods genadige inwoning, dat er menschen bekeerd worden, dat kan geschieden in een land en eene plaats, waarover Gods toorn zeer ontstoken is, alzoo min als het een bewijs is, dat God in gunst woont in een goddeloos huis, waarin de een of ander bekeerd wordt; neen, die tot den raad der verkiezing behooren, moeten en zullen bekeerd worden. Nu dit, zeg ik, is een zwart merk, als Gods volk hier is, alsof zij doppen op hunne oogen hadden, en als zij juichen over de gaven in de kerk, en die weinigen, die over het wijk Gods zuchten, verachten.

2. Als de oordeelen van God, in de heilige, toelatende voorzienigheid, dienen om een volk in het gemeen te verharden en atheïstischer te maken; als God in genade onder een volk woont, dan dienen dezelve om vroom en onvroom tot zichzelf te brengen en beter te maken; dan zit de Heere om de kinderen van Levi te reinigen, ten einde zij daarna den Heere een rein spijsoffer toebrengen in gerechtigheid, Mal. 3 : 2, 3, maar dit niet zijnde, is het wederom een zwart merkteeken; dat blijkt, Jer. 6 : 29, 30, De blaasbalg is verbrand, het lood is van het vuur verteerd: te vergeefs heeft [de smelter] zoo vlijtig gesmolten, dewijl de boozen niet afgetrokken zijn, (en dan volgt) men noemt ze een verworpen zilver; want de Heere heeft hen verworpen. En daarvan zijn bewijzen in ons land, in dien besten tijd van de kerk, van het sluiten van den Munsterschen vrede in het jaar 1648 en eenige volgende jaren; o! welke zalige uitwerkingen de oordeelen toen hadden, en toen werden veel mindere zonden en afkeeringen met roeden bezocht. en de leeraars waren verbliid. als de Heere oordeelen zond, om de nuttige gevolgen en om Gods gunst doorgaans daar onder, waarvan gij nog iets zaagt in Van Lodensteyn, in het jaar 1672 en 1673. Wat riep hij menigmaal uit: o, vrienden! God heeft u nu in den smeltkroes, werkt nu toch mede, om Gods einde te bekomen.

3. Als de verbodsdagen, (zoozeer geschikte instellingen Gods tot bekeering) ongerechtigheid worden. Jes. 1: 13, en als die gehouden worden éénen dag, en verder zonder hervorming, dan zijn het dagen, die des lands toestand erger maken, en die de Heere niet mag rieken. God zegt, Ezech. 14: 3, Gij komt om Mij te vragen, en gij zet uwe drekgoden in uw hart op, dat is: gij meent het met Mij niet; en Hos. 7: 13, Ik zou hen wel verlossen, maar zij spreken leugenen tegen Mij. Ja, als een volk spreekt van die hun waarschuwen, gelijk Ezech. 12: 22, 28, Hij profeteert van vele dagen, zijn gezicht is van verre tijden, o! dan is Gods woord: Ik zal dat spreekwoord doen ophouden, en zal het woord van elk gezicht doen komen.

4. Eindelijk, Gods volk, het heilige zaad, de steunsels van een land, in verval en zwak geworden zijnde; o! als de wijze met de dwaze maagden te zamen slapen, Matth. 25: 5. Die kunnen dan niet staan, werken, lasten van het gemeen op hun hart voor God dragen en den lande behoudenis aanbrengen; dan ontbreken voorbidders, Jes. 59: 16, en dan zegt de Heere, Ezech. 22: 30, Ik zocht naar een man, die de bres mocht toemuren, maar Ik vond geen. O! als der godzaligen sterkte niet gestaltelijk in den Heere is, maar als zij vergaan is, gelijk Klaagl. 3: 18, dan zij die steunsels te zwak, en dan kan het gebouw het niet houden.

a. Ziet nog eenige bewijzen van het verval der vromen, en dat de Heere blijkbaar van hen geweken is.

†. Een merkelijk bewijs is het gemis van God in de openbare en bijzondere, statelijke godsdiensten en afzonderingen, en de blindheid in dat alles. Daarvandaan is het, dat Gods dag zoo geen markt-dag voor hunne ziel is, om daarvan in de volgende dagen voedsel te hebben; dat zij daarop ook niet al hunne nooden en lasten zoo geloovig in de openbare gebeden aan den Heere toonen, en onder de verkon-diging des Woords zoo geene goddelijke antwoorden krijgen: ook, dat zij zoo geen licht hebben in de natuur en in de sacramenteel-verzegeling des Heiligen Avondmaals, en daarvan dus zoo geen recht gebruik maken tot hunne verzegeling en heiliging; ja, ook, dat zij zoo weinig verlangen hebben naar Gods goeden dag en naar hunne dagelijksche, statelijke afzonderingen; want' het is hun daar niet ruim, zij zijn ruimer in uitschietende zuchtigen, en zoo krijgen zij dagelijks nog wat, en daarmede zijn zij wel tevreden. Dus onderhoudt de Heere hen als een vader, die zijn kind door den een of ander wat laat toevoegen, maar aan de gemèene tafel, in des vaders tegenwoordigheid mag het niet komen, omdat er wat tusschen beiden is.

††. Een blijkbaar bewijs is er ook in hunne verkeerung met menschen; wat is er in de -bijzondere samenkomst weinig licht in het wezen van het genadewerk, wat schat men iemand hoog of laag naar zijne woorden, wat worden weinig lasten gevoeld en van elkander overgenomen, zoodat men elkanders toestauden en lasten voor God draagt, en dat dus de een den ander, als de eiken en haageiken, tot een steun dient ! Jes. 6: 13. Hoe weinig weegt in de verkeerung met

onbekeerden, het gevaar van die arme menschen, die daar zoo bloot en onveilig staan, en zoo voortrennen naar eene onherroepelijke eeuwigheid. En als men nog al eens iets zegt en waarschuwt, wat is het menigmaal hoogmoedig, of om zijne conscientie te stillen, of hardelijk, zonder dat het van achteren indruk op zijn hart en werk daarmede voor den Heere in zijn eigen hart nalaat; ja, wat hangt men in de kracht van zijn eigen zeggen en redenen, en o! wat indrukkeloosheid daarin, dat God het voor Zichzelve behouden heeft, om harten te raken! O! mocht het eigen daaronder eens recht zinken.

†††. Een klaar bewijs is er ook in die algemeene aardsch- en wereldschgezindheid, zoo ras te weten wat de mode is; al zegt men het niet met den mond, wat is dat vrienden van binnen? Mocht elk eens zoo veel van die opgezette drekgoden in het hart zien, dat hij zeggen moest met Asaf tegen den Heere, Ps. 73: 22. Ik ben een groot beest bij U. Het is wat van der goddeloozen staat, van het wandelen naar de eeuw dezer wereld, Ef. 2 : 2, van het doen den wil des vleesches en der gedachten. Doet daarbij, dat rijkdom, staat en eer, zulk eene uitgebreidheid in het hart hebben, en als dat heerlijker van binnen wordt en op prijs staat, moeten de dingen van Gods koninkrijk verminderen. In Gods oog is dit zoo heerlijk niet, de Heere heeft een grooter toeleeg op aarde, namelijk, om vele kinderen tot heerlijkheid te leiden, door Jezus als den oversten Leidsman, Hebr. 2 : 10, 'en als dat alles geschied zal zijn, dan zal de wereld geen oogenblik meer staan, maar dan zullen al' die andere heerlijkheden der aarde als ineen worden gerold; het gebouw voltooid zijnde, zullen de stellingen worden afgebroken.

††††. Eindelijk is ook geen gemeen bewijs die ongemeene blindheid en ongeoeffendheid in het verborgen leven met den Heere; daarvandaan die vervreemding van Christus en van het dagelijks gebruik maken van zijn bloed, tot gedurige wegruiming der scheiding tusschen God en hunne ziel, en dus tot heiliging. Wat werkt men nu hoog tot heiligmaking, en wat schat men die naar de mate van letterkennis. gepaard met eene heidensche en staatkundige zedigheit en bedaard: Leid, waarbij menigeen zijne ziel verliest! "Daarvandaan die onverloochendheid, dat niet inkeeren naar binnen in alle ongelijken, die hem van buiten aan bejegenen, dat niet zien van Gods hand in alles, en de oorzaken bij zichzelf, waarom de Heere zulks toelaat. Hierdoor is het dat velen praten van heiligmaking, en bij het minste ongelijk worden zij toornig; daarvandaan dat twisten tegen verval in de kerk, waarvan toch der vromen ongesteldheid de oorzaak is en de schuld bij hen; daarvandaan ook die blindheid en het schatten van gaven en kracht van zeggen, al is het in eenen vloed van verfoeilijk eigen, boven kracht van genade en nederigheid, en boven die armoede des geestes, en dat tevreden zijn als de zaken maar krachtig en kunstig en ongemeen uitgedrukt zijn, met laag vallen op dezulken in het land, bij wie hunne sterkte in hunne zwakheid, en hunnen rijkdom in hunne armoede gelegen is. O! die laatste gebruikt God meest, al

worden zij van die hoogvliegers voor verdorvene geestdrijvers gehouden; zij hebben wat meer van binnen, daar die anderen meer vertoonen dan zij' zijn. Ja, daarvandaan die ongesteldheid des harten en die onverloochendheid in geestelijke of lichamelijke tegenheden, in beroving of vermindering van goederen, in ziekten en in gevaren. Alles, vrienden! bewijzen van het verval en de krachteloosheid van Gods volk.

b. Ziet nu nog eens de redenen, waarom het verval van Gods volk den voornamen grond van vrees geeft, dat het besluit Gods van oordeelen, zoo niet van versmadende roeden., zwanger is en baren zal, en dat het dan een hittige toorn zijn zal in dien dag Gods.

†. Omdat zij de pilaren des lands zijn, die met hun bidden en verstand van kernen het gebouw moeten onderschragen; liggen zij nu krachteloos, dan kan het land het niet uithouden.

††. Omdat volgens Gods weg, naar zijn Woord, het eerste herstel van hen moet beginnen, gelijk het oordeel begonnen is van het huis Gods, 1 Petr. 4: 17. Waarom de oordeelen, die God zendt over het gemeen, in 's Heeren oogmerk zijn, om zijn volk te heiligen en te beteren, Mal. 3 : 2, 3.

†††. Omdat hunne blindheid, zorgeloosheid en wegstreaming met de groote menigte, Gods oordeelen over een volk in het gemeen verhaasten, zooals wij in verscheidene godvruchtige koningen oudtijds zien.

††††. Omdat, wanneer het tusschen den Heere en zijn volk wel gesteld is, al is een volk in het gemeen goddeloos, dat er dan zulk een grond van vrees niet is voor versmadende roeden of uitroeierende oordeelen, waarom de Heere hen weleens wegraapt voor den dag des kwaads, Jes. 57 : 1. God leidt de Lots weleens eerst uit, omdat zij te veel houden, en dan verdelgt God.

B. Zullen wij eenige dingen ter bemoediging en besturing opgeven.

a. Vrienden! voor die het ernst is, om in 's Heeren kracht handen aan het werk te slaan, en van zijn eigen hart en huis de hervorming te beginnen, dient ter bemoediging en aansporing:

1. Dat er nog eenige gronden zijn waaruit hoop op God te oefenen en dus een moed te scheppen is, dat, hoe enge band de Heere om onze lendenen mocht leggen, dat Hij echter niet gansch verlaten, versmaden en uitroeien zal, gelijk wij van Paulus lezen, Hand. 28 : 15, Hij greep moed, en dat is dit.

a. Gij ziet nergens in de wijde wereld, dat God er eene uitgebreide kerk opricht, gelijk Gods weg was, eer Hij de kerk uit het oostdeel in dit westerdeel van Europa overplante; toen hield de Heere dien voorweg, hetwelk die kerk toen mocht doen vreezen. Het is waar, in de nieuwe Nederlanden is thans eene partij, staande voor God en zijne zaak, en werkt God ook tot bekeering, maar de kerk wordt daar zoo merkelyk niet uitgebreid, hoewel 's Heeren hand spoedig zou kunnen veranderen. Neemt eens dat groote Rusland, waar sedert weinige jaren (als het ware) beesten tot menschen geworden zijn, die schrandere worden, ja, waar de Hervormde godsdienst zeer geschat wordt, en waar de Hervormden zeer ingehaald worden en

allerlei groote vrijdommen en voorrechten krijgen; wat daarvan zou kunnen worden, zal de dag openbaren.

b. Gods kerk is hier nog gevestigd, en voornamelijk nog ten toelucht voor alle kerken onder het kruis, en voor alle verdrevenen om der waarheid wille uit andere landen; daarop is nog een oog te houden, behalve dat er nog in ons land weldadigheid en recht is, dat op zichzelf wel te zwak is om er gewicht op te leggen, maar echter zeer is te erkennen.

c. Doet daar eens bij, de onveranderlijkheid van God in zijn verbond, hoezeer het zaad en de nageslachten van zijn volk het verderven, zooals gij in de zondige nageslachten van Abraham, Izak en Jakob gezien hebt. God sloeg ze zwaar met roeden en plagen, maar God gedacht altijd aan zijn verbond met de voorvaderen. Als gij onzen berooiden kerkstaat, zoo wanhopig als die er nu uitziet, eens aan eene zijde kunt laten staan, en geloof kunt oefenen op de belofte aan onze voorzaten, in den besten tijd van de kerk, voor tachtig, negentig en meer jaren gedaan, die thans vele nageslachten in ons land hebben, verwoeste familiën, waarin het genadewerk onbekend is, zoo moet die tijd eens aanbreken, dat, uit kracht van die belofte, die verlatenen geroepen en tot den Heere gebracht worden, Ps. 22 : 31, 32, 'Het zaad zal Hem dienen, het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten. Zij zullen aankomen en zijne gerechtigheid verkondigen, den volke dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft, en Ps. 72 : 17, Zijn naam zal van kind tot kind voortgeplant worden. O, vrienden! die door geloof eens over onzen land- en kerkstaat heen wordt geholpen door genade, die kan die oude beloften Gods aangrijpen, als van gisteren of heden, en dus geloof oefenen op een onveranderlijken God.

d. Daarbij zijn in ons land nog eenige weinige namen, die de allervoornaamste pilaren zijn, die nu niet juichen met het gemeen geroep, maar die treuren in het verborgen, en die echter een oog houden op al die gezegde dingen; deze nu, niet recht gekend noch geschat, maar veel veracht en tegengeloopen wordende van zulke vromen, wier meeste kracht in hunne gaven bestaat, en die maar juichen over krachtige gezegden, en die in eenen gloed van eigen staan en onbeschrijfelijk blind daarin zijn, hoe ver zij van God zijn en leven, deze, zeg ik, zijn het, die de Heere op zijnen tijd verwekt om tot pilaar te dienen. Het zijn toch geteekenden en zuchtenden, die het land behoudenis zullen aanbrengen.

e. Eindelijk is het altijd de gewone weg Gods met ons land geweest, licht uit duisternis voort te brengen, onwaarschijnlijke zaken te doen. Dit heeft God betoond, niet alleen in de allereerste oprichting en vrijmaking uit de Spaansche macht, maar ook in het vervolg altijd, wanneer wij in de uiterste engten waren om godsdienst en vrijheid te verliezen; dan, als menschenheil ijdelheid was, gaf de Heere hulp uit de benauwdheid, en gebood de verlossing Jakobs. Nu moest de bevinding hoop werken.

2. **Gevolgelijk** dient ter aansporing om handen aan het werk te slaan. O, God ziet en doorzoekt nauw en als met lantaarnen., Zef. 1: 12, wie het met Hem meent, of wie er niets van meent.

a. Dewijl het dan onze dag nog is, onze roepens- en genadetijd, dat het besluit nog niet baart, en Gods dag der wrake nog niet komt.

b. Dewijl die dag als kaf voorbijgaat ; o ! het kan haast gedaan zijn. Dagen der wrake en der vergeldingen zijn aanstaande, behalve dat elk voor zijne oogen ziet, hoe schielijk menigeen wordt afgesneden.

c. En dewijl, onze nacht aanstaande is; o ! zoodra die donkere en beroerende dag Gods aanbreekt, is het m'et ons land, en met elk in het bijzonder nacht, en dan is' het gedaan. De Heere geve dat het ons aan het werk helpe!

b. Kinderen van God! tot uwe bemoedigende besturing dient:

1. Staat toch naar licht, om te zien, hoe klein uwe kracht en hoe zwak gij reeds geworden z'ijt, en dat gij niet verder af mocht geraken.

2. Zoekt in het oog te krijgen de heerlijkheid van uwe opkomst, als God u uit dat graf en uit dien kuil eens ophaalde en gij eens wederom nederwaarts wortelen mocht schieten en vruchten dragen.

3. Zoekt een rechten toeleg te krijgen, om de hervorming in uw huis voort te zetten, en verschoont geene ongerechte dingen of inwikkeling met de wereld.

4. Staat er naar, om met uw hart en gestalte dicht bij Christus, en bij uwe onmacht te komen en bewaard te worden, dan zult gij ontferming, en geen hard hart, tegen ongestelde vromen krijgen.

5. Zoekt ook de teekenen van het zwanger zijn des besluits steeds in het oog te houden, bijzonder waarin de kerk hier en daar al ingekort, en waar het land in zijne zenuwen al aangetast wordt, en houdt een oog op de oordeelen in hunne soort, die er vallen, waar zij vallen, hoe zwaar zij treffen, wat uitwerkingen zij hebben, en volgt, dus de oordeelen Gods na, want het oordeel zal nog eens wederkeeren tot de gerechtigheid, Ps. 94 : 15.

6. Eindelijk en ten laatste, draagt land en kerk steeds op uw hart; komt er mede geloovig voor God op, gaat met dien last ten avondmaal en bidt veel om den vrede van Jeruzalem. Wel moet gij varen, kinderen van God! die Sion bemint, vrede zij in uwe vesting, welvaren in uwe paleizen, Ps. 122 : 6, 7. Mijn volk, zegt de Heere, Jes. 32:18, zal in eene woonplaats des vredes wonen, in welverzekerde woningen, in stille geruste plaatsen. Amen, het zij zoo!

DE DIERBARE BELOFTEN AAN GEESTELIJK VERMOEIDEN EN TREURIGEN.

TER NABETRACHTING VAN HET AVONDMAAL.

OF

Eene verhandeling over Jeremia 31 : 25.

Want Ik heb de vermoeide ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige ziel vervuld. JER. 31 : 25.

A. **I**N het vorige dertigste hoofdstuk ontvangt de profeet eenen last van 's Heeren wege, om al Gods woorden, over Israël en Juda uitgesproken, in een boek of in eene rol des boeks te schrijven, als Jer.' 36 : 2; ten bewijze dat God waarachtig is, vs. 1, 2.

B. Vervolgens voorzegt de profeet de geestelijke verlossing der kerk door den Messias, Jezus Christus, uit allerlei groote ellenden, verdrukkingen en benauwdheden, en dat bij gelegenheid van de voorbeeldige verlossing van Israël uit de Babylonische gevangenis, van hfdst. 30: 3 tot aan het einde van hfdst. 31, waarin de profeet op deze wijze handelt, dat hij:

a. Voorzegt de geestelijke en lichamelijke verlossing, van hfdst. 30 : 3 tot vs 22 ingesloten.

b. Toont de profeet ter onderscheiding wat de goddeloozen te wachten zullen hebben, al is het, dat zij lichamenlijk gered worden, namelijk, een schrikkelijk onweder des hemels, dat op hen zal rusten, vs 23, 24. En ter zelfder tijd, hoe God Zich over de godzaligen, het Israël naar den geest, juist dan betoonen zal hun verbonds-God te zijn, hoofdstuk 31: 1.

c. Herhaalt de profeet, tot nadere bevestiging, wat God aan het lichamenlijk en geestelijk Israël doen zal, benevens, welke gronden daarvoor zijn, van hfdst. 31: 2-30 ingesloten.

d. Hoe de grond dezer belofte rustende zoude zijn op een nieuw verbond, dat God in meerdere klaarheid met hen maken zou in de dagen des Nieuwen Testaments, waarvan Christus de Borg. en Middelaar zijn zou, vergeleken met Hebr. 8: 6-13, van vs 31-34 ingesloten, mitsgaders de vastigheid dezer belofte aan des Heeren zijde, van vs 35-37 ingesloten.

e. En eindelijk van de uitbreiding der kerk onder den dag des Nieuwen Testaments, hetzij dat zulks eindelijk gepaard ga met de herbouwing van het eigenlijk Jeruzalem, hetgeen wij tusschenbeiden laten, van vs. 38 tot het einde van het hoofdstuk.

Onze woorden, behoorende tot het derde deel van onze verdeeling, onder het vervolg der profetie van de verlossing van Israël uit Babel en de geestelijke der kerk uit' den natuurstaat en allerlei ongestalten door Christus, zijn een bewijs van Gods oneindige goedheid, wat de Heere bijzonder 'aan geestelijk vermoeden en treurigen doen wil, vloeiende uit Gods eeuwige liefde, en behelzen dan eene drangreden, om de geestelijke gevangenis, waarin het geestelijk Israël van nature met alle menschen is, te verlaten, onder belofte, dat zij niet zullen bezwijken. Want (luiden de woorden) Ik heb de vermoede ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige ziel vervuld.

Twee hoofdzaken komen in de woorden voor.

A. De personen, die de onderwerpen der belofte zijn: vermoeden en treurigen.

B. De belofte zelve, onderscheiden naar de verschillende gestalten: Want Ik heb de vermoede ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige ziel vervuld.

A. De personen zijn:

A. Vermoeden.

a. Vermoeidheid is eene aamechtige en dorstige gestalte, ontstaande òf uit drukkende lasten, òf uit afgewerktheid, òf uit moedeloosheid, òf ook uit alle deze tegelijk, met begeerten naar ondersteuning, naar drank en naar rust.

Dit kan elk zien, dat zijne waarheid heeft in het lichamelijke, en in volle kracht beeft het' zijne waarheid in het geestelijke.

Dat deze belofte voornamelijk ziet en betrekking heeft op geestelijk vermoeden en treurigen, blijkt:

1. Uit vs 10, 11 en 12, vermits daar het Woord des Heeren ook tot de Heidenen was, en de geestelijke beloften aan de eilanden, die verre zijn, verkondigd werden, zoodat die ook zouden komen, en op de hoogte van Sion juichen, en toevloeien tot des Heeren goed, tot het koren, tot de most, tot de olie, tot de jonge schapen en runderen, en hunne ziel zal zijn als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.

2. Blijkt het uit die verhevene uitdrukkingen, vs 13, 14, dat alsdan de jonkvrouw zich zal verblijden in de rei, daartoe de jongelingen en de ouden te zamen, vergeleken met Joël 2: 28, Want Ik zal hunlieder rouw in vroolijkheid veranderen, en zal hen troosten? en zal hen verblijden na hunne droefenis, en Ik zal de ziel der priesteren met vettigheid dronken maken, en mijn volk zal met mijn goed verzadigd worden, spreekt de Heere.

3. Blijkt zulks uit de oprichting van een nieuw genadeverbond in die dagen met meer klaarheid en licht, en dat niet naar het verbond, dat Ik met hunne vaders gemaakt hebt, (zegt God) en dat zij dan

allen den Heere kennen zouden, van hunne kleinsten af tot hunne grootsten toe, vs 31-37 ingesloten.

4. Blijkt het verder uit de beloften, zoo van de wederbrenging van Israël uit Babel, als van de verwachting der nakomelingen van dat Israël, wanneer hunne kinderen wederkeeren zullen tot hunne landpalen, in het laatste der dagen, vs. 17, 22. Wanneer de Joodsche kerk zich niet langer zou onttrekken, maar als de getrouwde, als de vrouw den man zou omvangen, den Messias erkennen en tot Hem komen; en vs. 38, 39, 40, dat het koninkrijk van Christus uitgebreid zou worden, dat de stad den Heere zal herbouwd worden, hetgeen in volle kracht zijne waarheid zal hebben, als gansch Israël zalig zal worden.

5. Blijkt het eindelijk, omdat er geene verandering in de huishouding Gods meer komen zal, gelijk uit vs. 40 te zien is. Daar zal niets weder uitgerukt noch afgebroken worden in eeuwigheid.

b. Laat ons nu zien wie de geestelijk vermoeden zijn, en waardoor de vermoeidheid veroorzaakt wordt.

1. Vermoeden zijn belasten, die onder lasten gebukt gaan; daarom wordt zulks bij elkander gevoegd, Matth. 11: 28, Komt herwaarts allen, die vermoeid en belast zijt. Dezulken dan, die onderwerpen dezer beloften zijn, gaan gebukt :

a. Onder den last hunner erf- en dadelijke schuld, blindheid en onmacht,.

†. Dezulken weegt de schuld hunner zonden op hun hart, dat door ééne misdaad de schuld over alle menschen gekomen is tot verdoemenis, Rom. 5 : 18, en zij roepen met David uit, Ps. 51: 6, 7, Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd; en gedaan, wat kwaad is in uwe oogten. Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonden heeft mij mijne moeder ontvangen. Zij liggen ook onder de grootheid en veelheid der schulden; dat deed David uitroepen Ps. 25 : 18, Om uws naams wil, o Heere ! vergeef mij mijne ongerechtigheid, want die is groot.

††. Zulken zien zich ook onder blindheid en onmacht gebonden; dat smart hen, omdat zulks hunne schuld verzwaaert. Daarom zegt Jezus tot de farizeën, Joh. 9 : 41, Och, dat gij wist, dat gij blind waart! en wordt er belofte gedaan aan blinden, die zichzelf zoo zien, Jes. 42: 16, Ik zal de blinden leiden door een weg, dien zij niet geweten hebben.

†††. Zij zien zich ook onmachtig om het rantsoen op te brengen; de lossing zal, met betrekking op zichzelf en hunne naasten, in eeuwigheid ontbreken, Ps. 49 : 9; en dat zij zoo onmogelijk zichzelf kunnen veranderen, als het onmogelijk is, dat een moorman zijne huid, of een luipaard zijne vlekken verandere, Jer. 13: 23.

b. Zij gaan gebukt onder den last der verdorvenheden, heerschende zonden, zondige bewegingen en begeerlijkheden, ja, dikwijls onder de zielverwoestende zonden, die zij als heerschende in zichzelf bevinden, die gedurig aan de deur liggen en als maar staan op het uitbreken, die het hoofd niet daarboven kunnen krijgen. Zoo klaagt

David, dat zijne kracht vervallen was door zijne ongerechtigheid, Ps. 31: 11. Ongerechte dingen hebben de overhand, Ps. 65 : 4; en Ps. 69 : 3 zegt hij in de eerste plaats met betrekking tot zichzelf: ik ben gezonken in grondeloozen modder, waar men niet kan staan; ik ben gekomen in de diepte der wateren, en de vloed overstroomt mij. Dezulken zien somtijds de zonden in hare verzwarende omstandigheden, dat zij tegen zulk een goeddoenden God gezondigd hebben, en staan met een Ezra wel eens beschaamd en schaamrood, Ezra 9 : 6.

c. Zij gaan ook gebukt onder den last des ongeloofs; hier zien zij zich gevallen, liggende van God af en den vorst der duisternis toegekeerd, die een recht op hen heeft gekregen en krachtig in hen werkt, Ef. 2: 2, en hen gevangen houdt naar zijnen wil, 2 Tim. 2: 26. En zoo vinden zij in zich eene vijandschap tegen den weg des geloofs, of zij vinden eene traagheid des harten om te gelooven, Luk. 24 : 25. Al hun zoeken en werken met zichzelf valt hun zoo zwaar, omdat het niet met het geloof vermengd is, en dat drukt hen.

d. Zij gaan neergebogen en worden vermoeid door velerlei wettische verkeerdheden en eigenwerkelijkheid, hetgeen zij gevoelen, dat hun natuurlijke grond is, en dat zij als onder een verbroken werkverbond liggen, waaraan zij getrouwd zijn, Rom. 7 : 1, waarvan zij af en waaraan zij sterven moeten, zullen zij eens anderen worden, en dat valt hun zoo zwaar en wordt hun zoo lastig.

e. Zij gaan soms gebukt onder lasten van bestrijding en aanvallen des satans, die hen gedurig omringt, en hun het zoeken zoo bang kan maken, dan eens hun wijsmakende, dat hunne zonden te groot zijn, dan eens; dat zij Jezus nooit deelachtig zullen worden, dan eens, dat het te ver met' hen gekomen is, dat hun genadetijd voorbij is; dan eens, dat zij niet uitverkoren zijn, en dat hun tegenwoordige stand een gevolg is van verworpen te zijn, dan eens, dat er geen God is, dan eens, dat de Schrift Gods Woord niet is; dan werkt hij eens krachtig op hunne natuurzonden, dan op hun gemoed, dan eens met allerlei ijdele inwerpingen of lasterlijke gedachten, hen wijsmakende, dat zulks uit het hart voortkomt, en zoo vermoeit de vijand hen en maakt hun het zoeken zwaar. Jezus kon zeggen, Joh. 14 : 30, dat de overste dezer wereld kwam, maar aan Hem niets had, en Paulus kon zeggen, 2 Cor. 2 : 11, Zijne listen zijn ons niet onbekend; maar, vrienden! hij heeft aan ons wel wat, en zijne listen zijn ons wel degelijk onbekend. Wanneer den duivel, bij Job, hfdst. 1: 7, gevraagd werd vanwaar hij kwam, antwoordde hij: van om te trekken op de aarde en die te doorwandelen; waaruit blijkt, dat die werkingen niet ongemeen zijn.

f. Zij gaan gebukt onder den last der zonden van anderen, die gemeene landszonden zijn geworden, en onder den last van verdrukkingen, omdat zij van Christus zijn. Zoo was de rechtvaardige Lot moede van den ontuchtigen wandel der gruwelijke menschen, en kwelde zijne rechtvaardige ziel dag op dag door het zien en hooren van hunne ongerechte werken, 2 Petr. 2 : 7, 8. Zoo worden de god-

zaligen hier versmaad, veracht, gehaat van de wereld, omdat zij van de wereld niet zijn, Joh. 15 : 19; bespot, beschimpt, Zef. 3 : 18. De schimping is een' last op hen; zij worden gehouden voor verachte fakkels, van die, die in hunne meeningen gerust zijn, Job 12 : 5; voor een uitvaagsel en uitwerpsel der wereld, Klaagl. 3: 45. Zij hebben hier ook **geene** gedaente of heerlijkheid, in navolging van den Heere Jezus, Jes. 53 : 2; zij moeten het hier aanzien, dat Gods naam en dag en Jezus' koninklijke macht en recht in zijne kerk aangetast worden, zoodat zij in overhaasting weleens zouden zeggen en roepen: dat er vuur van den hemel kome en de goddeloozen verbroken worden, 2 Kon. 1 : 10, 12. En soms raken zij onder vervolgingen; daarvan riepen de zielen onder het altaar: O Heere! hoe lang wreekt Gij ons bloed niet van **degenen**, die op de aarde wonen? Openb. 6: 10. Dit hebben Paulus en Barnabas al gezegd, dat Gods volk langs den weg van verdrukkingen ingaan zou in het koninkrijk der hemelen, Hand. 14: 22; en Jezus zegt: In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen, Joh. 16: 33.

g. **Eindelijk** gaan zij ook veeltijds gebukt onder den last van velerlei **lichamelijke** tegenspoeden. Vele zijn toch de tegenspoeden der rechtvaardigen, Ps. 34 : 20; tegenheden in hun lichaam, in hun gezin, in hun naam, in hunne goederen, en het zien voor hunne oogen, dat de goddeloozen **geene** banden hebben tot hun dood, hunne oogen uitpuilen van vet, en dat hunne kracht **frisch** is. Dit alles vermoede Azaf, en **hij** kreeg **geene** rust noch gunde het den goddeloozen, tot dat **hij** in Gods heiligdom inging en op hun einde merkte. Toen zeide hij: immers zet **Gij** ze op gladde plaatsen, Gij doet ze vallen in verwoesting. Hoe worden **zij** als in een **oogenblik** tot verwoesting, nemen een einde en worden te niet van verschrikkingen! Dit alles klaar te zien, Ps. 73. Dit is Gods weg over zijn volk tot hun best.

2. Vermoeden zijn ook afgewerkten in eigene kracht, die al werkten en arbeidden tot verbetering van zichzelf en zoo meenden te bouwen aan hunne zaligheid, maar die nu van achteren zien, dat zulk werken hun verderf als verhaasten zou, omdat zij het **rechtvaardig**-makend geloof in Christus missen, uit welke vereeniging de verbetering des harten en des levens **vanzelve** als eene vrucht voortvloeien zou; daaruit zien zij, omdat zij hierin gemist hebben, dat zij in al hun **werken** tot verbetering Christus, zijn Geest, leven en hulp gemist hebben, en derhalve nooit bekomen hebben hetgeen zij zochten. Die nu dit omzwerfen moede zijn geworden, en zichzelf zien, te zijn omzwerfende gevangenen en gebondenen, getrouwden aan het verbroken werkverbond, en gewaar worden dat al hun doen en plichten niets **zijn**; die van het eene op het andere rust en troost gezocht en niet gevonden hebben, die overal zijn uitgeslagen, die de wet als het ware, ten einde **zijn** uitgelopen, zulke vermoeden **zijn** voorwerpen voor Christus, Die het einde der wet is; **zulken** roept Christus, **Matth.** 11 : 28. Komt herwaarts tot **Mij**, allen, die vermoeid **zijt**; dat is, ook van het **loopen** door de wet; het **einde** der wet is toch Christus, Rom. 10 : 4.

3. Vermoeiden zijn ook moedelozen, niet aan de zijde **Gods**, want daar is de hulp besteld bij **eenen Held**, Ps. 89 : 20, 'maar aan **zichzelden** en aan alles buiten zich ; **zulken**, bij wie hun **eigen** gemoed, hoop en grond uit hunne hand valt (hetgeen zij te voren **zoo** vast hielden) en hen begeeft, die hen begeeft, die worden eerst recht vermoeid, daar is somtijds zulk eene kwade en ongegronde hoop, en **zoo** lang men die niet kwijt is, is men geen voorwerp van Christus en van de belofte in Hem. Moedelozen bevinden zichzelf in een be-rooiden boedel, tienduizend talenten schuldig zijnde, en **zij** hebben geen penning om te betalen; zij hebben geen geld, Jes. 55: 1, het is alles door hen verteerd en doorgebracht, met den verloren zoon. Luk. 15 : 11-32, zoodat rechte **afgedrevenen** van hunne eigene hoop en grond **zulken** zijn, wier hoop te voren rustende was op iets, dat zij in zichzelf vonden of deden, of doen of **krijgen** zouden, maar die, van dit alles **afgedreven**, zich begeven willen op de wateren van de vrge genade, wier rente en hoop op' den hemel gegrond is; de-**zulken** zijn ziek, les. 57 : 10.

4. Ver-moeiden zijn eindelijk ook amechtigen, die als buiten hunnen adem **geloopen** zijn naar de **vrijstad**, die nu in zijne kracht zien en gelooven, dat Jezus Zich eerst over hen ontfermen, hen eerst opzoeken en van daar halen moet, waar zij staan, zullen **zij** ooit recht tot Hem komen, Joh. 6: 44, 45, 65, en derhalve zijn het ook vermoeiden door dorst ; dus wordt dit grondwoord vertaald, Ps. 63 : 2, O God! **Gij** zijt mijn God, ik zoek U in den dageraad; **mijne** ziel dorst naar U ; mijn vleesch verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water, waar mat hetzelfde zegt als vermoeid door dorst, vergeleken met Spr. 25 : 25, Eene goede tijding uit een ver land is als koud water op eene vermoeide ziel. De voorwerpen dezer beloften zijn dan, el-lendigen en nooddruftigen, die water zoeken maar daar is geen, hunne tong versmacht van dorst; de beloften zijn : Ik, de Heere, zal verhooren ; Ik, de God Israëls, zal hen niet verlaten, Jes. 41 : 17; derhalve **zijn** het'zulken, wien alles ontbreekt, wat hen zou kunnen bemoedigen of verkwikken, met recht ook treurigen, zij zitten er treurig bij **neêr**.

B. De personen, die de onderwerpen dezer beloften **zijn**, worden nader beschreven te zijn treurigen.

a. Treurigheid is eene gezette, **smartelijke**, nederige, **kwijnende** gestalte der ziel, ontstaande of uit gevoel van gemis van datgene, wat wij noodig hebben en ons zou kunnen verkwikken, of uit gevoel van tegenovergesteld kwaad. Of uit gevoel van beide, met begeerte naar redding en verlossing. **Zij** is hierom onderscheiden van de droefheid, omdat treurigheid eene gezette gestalte der ziel is, en **geene** droefheid **bij** vlagen, warruit de treurigheid wel kan voortkomen. Deze beschrijving heeft zijne Gaarheid in het lichamelijke, en ook bijzonder in het geestelijke, in welken laatsten zin het **bijzonder** hier moet **ge-nomen** worde; om de bovengenoemde redenen, aangaande de ver-moeiden gegeven ; doch dan moet bij onze **beschrijving** van de treurigheid gevoegd worden, dat het wel eene **smartelijke**, maar ook eene

nederige gestalte der ziel is, en onder de begeerten naar redding moet begrepen worden : een druipend oog tot God, eene ingewerkte droefheid naar God, die eene onberouwelijke bekeering werkt tot zaligheid, 2 Cor. 7: 10.

b. Laat ons nu zien welke de geestelijk treurigen zijn, en waarover zij treuren.

1. Treurigen zijn gewonde zielen, die door de zeis des Woords, aangedrongen door de hand des Geestes, liggen neergeslagen. Ps. 102 : 5, Mijn hart is geslagen, en verdort als gras; zulken zijn door den Geest overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel, Joh. 16 : 8.

2. Treurigen dragen leed en rouw over hunne zonden ei over hunnen afgescheiden staat van God; het smart hun, dat zij tegen God gezondigd hebben; met David zeggen zij, Ps. 51: 6, Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in uwe oogen. En met Job: ik heb berouw in stof en asch, Job. 42 : 6. Bijzonder smart hun het gevoel van gemis van God en Christus, dat zij zonder God en Christus in de wereld zijn, Ef. 2 : 12. En zoo is hunne droefheid over hunne zonden eene droefheid naar God; zij worden door de zonden van God niet afgedreven, maar met de zonden en het gemis druipet hun oog tot God. Paulus zegt, 2 Cor. 7: 9, 10, Nu verblijd ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekeering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zoodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt. Want de droefheid naar God werkt eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid. En Klaagl. 3 : 49, 50 zegt de kerk: Mijn oog vliet en kan niet ophouden, omdat er geene rust is; totdat [het] de Heere van den hemel aanschouwe, en [het] zie.

3. Recht treurigen leggen alle wapenen van oproer en opstand tegen God neêr, alle eigenwijsheid, verstands- en redeneeringskrachten vallen onder God; dat zijn die hoogten en sterkten, die zich verheffen tegen de kennis van Christus, die neêrgeveld moeten worden, waarvan Paulus spreekt, 2 Cor. 10: 5.

4. Recht treurigen rechtvaardigen God in al de wegen, die God met hen houdt; zij klagen niet over de wegen en plagen, maar over de zonden, dewijl zij zien dat zij zulks en veel meer waardig zijn. Klaagl. 3 : 39, Wat klaagt een levend mensch? Een iegelijk klage van wege zijne zonden. Zij zeggen liever met de kerk, Klaagl. 3 : 28, Mijnne ziel zitte eenzaam en zwijge stil, omdat de Heere het opgelegd heeft; en Micha 7 : 9, Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd. Als zij recht nederig gesteld zijn, willen zij liever zich doodschreien dan met God twisten; en dat is de grond, waarom zij zoo bang zijn voor de hel, omdat God daar gelasterd wordt.

5. Recht treurigen wachten, met belijdenis en verontwaardiging van zichzelf, met betrekking tot de genade, en met billijking en rechtvaardiging van God, in stilte op vrije genade en op onverdiende openbaring van Christus; en aan die deur willen zij liever sterven dan wederkeeren, zeggende met David, Ps. 130 : 5, Ik verwacht den Heere,

mijne ziel verwacht; en Ps. 62 : 6, **Mijne** ziel zwijgt **Gode**, van Hem is mijne verwachting; en **gelijk** de kerk, **Klaagl.** 3 : 25, 26, 29, De Heere is goed dengenen, die Hem verwachten, der ziele, die Hem zoekt. Het is goed, dat men **hope** en stille **zij** op het heil des **Heeren**. Hij steke **zijn** mond in het stof, [**zeggende**] misschien is er verwachting. **O!** die zoo den Heere verwachten, hebben de beloften, **Jes.** 40 : 31, dat zij zullen de kracht vernieuwen, zij zullen opvaren met vleugelen **gelijk** de arenden.

6. **Eindelijk**, is de rechte treurigheid eene **doodelijke** ziekte, **zulk-** een moet **sterven** als **hij** niet geholpen wordt door **voorkomende** genade, door verschijning en openbaring van Christus. **O!** vrienden, al boodt gij, een treurende over gemis, (neemt eens) van drank, eene wereld **vol** goud aan, dit kan den man niet helpen, **hij** moet drinken; **zoo** is **het** ook in het geestelijke. **Zoodat** hun treuren voornamelijk is: over het gemis van den zaligen God, over hunne zonden, over een **onpevoelig** en onvernederd hart, dat niet naar boven wil, dat **zij** niet **kwijt** kunnen worden, **zoals** zij wel wilden, over krachteloosheid **tegen** zonden, wereld en satan, dat de wereld zooveel vat op hen heeft, **zoodat** hun hart kleeft aan' het stof; over verraad dat binnen hen is, de tezamen spanningen daar met de verzoekers naar buiten, **zoodat** als de minste vijand er voorkomt, het hart als overgaat tot den vijand; ook over de onbekeerlijkheid van anderen, **bij-** zonder van naastbestaanden; over den naren toestand van het land en de kerk, en dat God **met** zijnen Geest **zoo** geweken en de Geest **zoo** bedroefd is. En ook wel over tegenheden in ziel en lichaam, **zoo-** dat zij met een **Heman** wel eens moeten uitroepen, Ps. 88 : 4, **Mijne** ziel is' der tegenheden zat; en zoals sommigen **zijn**, die al hun leven als doodbrakende zijn, **Gods** vervaardheid dragen en **twijfelmoedig** zijn, vs. 16, ja, die al hun leven met **vreeze** des doods der dienstbaarheid onderworpen zijn, **Hebr.** 2 : 15, als zij menigmaal anderen hooren spreken van gedrenkt te worden uit de beken van **Gods** wellusten, **Ps.** 36 : 9, van ingeleid te worden in de binnenkamer, **Hoogl.** 1 : 4, wat vromen somtijds van God genieten, die dan treurig neerzitten, en werk hebben om den Heere te **zwijgen**, die tnet den oudsten zoon, **Luk.** 15 : 25--30, moeten zeggen, nooit geen bokje gehad te hebben.

C. De belofte nu aan dezulken, onderscheiden voorgesteld, naar de verscheidene gestalten, is: Want Ik heb de **vermoede** zielen dronken gemaakt, en **Ik** heb alle treurige zielen vervuld.

A. **Wordt** gesproken van **dronken** gemaakt.

Deze **belofte** is zeer gepast voor vermoelden, dewijl die dorstig **zijn**, en ook afgemat door gebrek aan drank; dit dronken gemaakt worden zal dan vooronderstellen, dat deze vermoelden drinken, en hun drinken zal vooronderstellen, dat hun drank, (onder het zinnebeeld van **wijn** in de Heilige Schrift voorkomende) aangeboden wordt.

a. Door den **wijn** wordt naar de meening in deze belofte, in de Heilige Schrift verstaan, en is **hij** een zinnebeeld van de goederen der genade en der heerlijkheid in Christus. Zulks blijkt **Jes.** 55 : 1,

O! alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk! En Joël 3: 18, En het zal te dien dage geschieden, dat de bergen van zoeten wijn zullen druipen, en daar zal eene fontein van den huize des Heeren uitgaan, en zal het dal van Sittim bewateren; alsmede Zach. 9: 17, Want hoe groot zal zijn goed wezen! en hoe groot zal zijne schoonheid wezen! Het koorn zal de jongelingen, en de most zal de jonkvrouwen sprekende maken. En Mark. 14: 25, Voorwaar Ik zeg u, dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer Ik dezelve zal nieuw drinken in het koninkrijk Gods.

b. Deze geestelijke drank, die aangeboden wordt, zal dan zijn:

1. God zelf en' zijne zalige gemeenschap, dewijl niets **verkwikkelijker** voor een **geestelijk** vermoeide is, en niets **zijn** dorst meer lesschen kan dan **God zelf**. Hierom zegt David, Ps. 16: 5, De Heere is het deel mijns bekers, en Ps. 42: 3, Mijne ziel dorst naar God, naar den levenden God, en Ps. 63: 2, O God! Gij zijt mijn God, ik zoek U in den dageraad, mijne ziel dorst naar U, mijn vleesch verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.

2. De Heere Jezus met al zijne gerechtigheden en verdiensten, Matth. 5: 6, Zalig [zijn] die hongeren en dorsten [naar] de gerechtigheid, want zij, zullen verzadigd worden; en Joh. 6: 55, Mijn vleesch is waarlijk spijs, en mijn bloed is waarlijk drank. Zoo is zijn persoon de schoonste aller menschenkinderen, genade is uitgestort op zijne lippen, Ps. 45: 3, en de bruid zegt, Hoogl. 5: 16, Al wat aan Hem is, is gansch **begeerlijk**, zulkeen is mijn Liefste; dus biedt Hij aan, en belooft aan vermoeide zielen, rust bij Hem te vinden, Matth. 11: 28.

3. Al de goederen van het genadeverbond, die uit den Heere Jezus voortvloeien, en die in het genadeverbond worden aangeboden, waaronder alles begrepen wordt, wat tegenover alle en allerlei zonden en **ellenden** (uitgenomen de zonde tot den dood) gesteld is, als tegen den drukkenden last der schulden, der zonden, der blindheid, der onmacht, des ongeloofs, der moedeloosheid; daartegen wordt aangeboden in het verbond; rechtvaardigmaking, vrede, heiligmaking, licht, kracht, geloof en vermeerdering daarvan, verzegelende genade, en wat dies meer zij; dit alles is begrepen, Jer. 31: 12, Zij zullen toevloeien tot des Heeren goed, tot het koorn, den most, de olie, de jonge schapen en runderen, en hunne ziel zal zijn als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn. En Spr. 8: 2, 5, De opperste Wijsheid heeft haar slachtvee **geslacht**, baren **wijn** gemengd, hare tafel toegericht, en noodigt: komt, eet van mijn brood, en drinkt van den **wijn**, dien Ik gemengd heb.

c. De aanbieding van dit alles geschiedt in het Heilig Woord, bijzonder in het Evangelie en de ingestelde bediening of prediking van hetzelfde, als ook op eene **sacramenteele wijze**, in het sacrament des Heiligen Avondnaals. Dat zijn de traliën, waarin de Heere weleens blinkende verschijnt, Hoogl. .2: 9. De Heere heeft Zich aan die in-

stellingen (als het ware) willen verbinden, om er onder neder te komen en zijn volk te zegenen; en Gods volk weet ook, dat het goed is, daaronder in afhanging van God neder te zitten, en op den Heere te zien, en te wachten om het heil te genieten. David verlangde daarom zeer daarnaar, Ps. 27 : 4, *Één ding heb ik van den Heere begeerd, dat zal ik zoeken; dat 'ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen, en te onderzoeken' in zijnen tempel; en daarom viel het hem zoo smartelijk als hij er van beroofd was; Ps. 42 : 5, Ik gedenk daaraan, en stort mijne 'ziel uit in mij, omdat ik, placht henen te gaan onder de schare, [en] met hen te treden naar Gods huis, met eene stem van vreugdegezang en lof, [onder] de feesthoudende menigte ; en Ps. 119: 103, 105, 111, Hoe zoet zijn uwe redenen mijn gehemelte geweest! meer dan honig mijnen mond. Uw Woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht op mijn pad. Ik heb uwe getuigenissen genomen tot eene eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid.*

Toch zal iemand denken, wat baat het of een geestelijk vermoede de instellingen al heeft, waarin alles aangeboden wordt, als hij niet drinken kan! Wij zullen trachten iets te zeggen wat 'het drinken is, ten einde elk zich nederlegge bij het wezen en de natuur der zaak, en niet bij de maat, of trap, of duisterheden en bestrijdingen, die er wel mede gepaard kunnen gaan.

Het drinken zelf is het werk Gods in de ziel: het is te gelooven dat het werk Gods is, waarom het geloof genoemd wordt, het geloof der werking Gods, Col. 2: 12. Dit wordt ook genoemd een komen tot Christus, dat met gelooven verwisseld wordt, Joh. 6: 35, Die tot Mij komt zal geenszins hongeren, die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten; welk komen tot Christus niemand kan, tenzij hij het van den Vader leere, hij getrokken en het hem gegeven worde, Joh. 6: 44, 45, 65.

Het zal dan beduiden:

1. Dat een recht vermoede, dorstige, treurige, van allen eigen grond en hoop afgedreven, door des Geestes werking Evangelielicht ontvange, zoodat hij in Christus ziet eene volheid tegen al zijne ledigheid, en zulk eene gepastheid in Christus en al zijne goederen, tegen al zijne diepe ellenden, waardoor hij levend wordt; en tegelijk ziet hij de aanbieding van dat alles aan hem, dat de Vader zijnen Zoon aanbiedt, dat Jezus met al zijne goederen *Zichzelf* aanbiedt aan hem, waardoor zijn hart ingenomen wordt, zijne banden gebroken worden, en waardoor dit besluit des harten in hem komt, om *voor* eeuwig van zichzelf af te zien, en om zijn heil buiten zichzelf in Christus te zoeken.

2. Daarbij geeft de Geest van Christus hem naar Jezus het te wend, Hem aan te nemen, en zich aan Hem over te geven in waarheid, met al wat hij is en heeft, zonder iets achter te houden, tot in eeuwigheid.

3. Daarop volgt dan de goedkeuring Gods, min of meer bestaande in verandering des harten en der gestalte; namelijk, voor treurigheid vreugdeolie, en het gewaad des lofs voor eenen benauwdten geest, Jes. 61: 3, te weten, inwendige blijdschap en verwondering, dat zulk een hoog God, langs zulk een hoogen en aanbiddelijken weg, op zulke een nederziet; stilte in het gemoed, vrede in God, een toevertrouwen van zichzelf, en hij al zijne zaken in zijne hand geeft.

Dit denk ik dat iets van het drinken is in zijn wezen; ik spreek niet van de maat of trap, noch ook hoe zulks onder veel duisterheid en bestrijding geschieden kan.

B. Nu wordt de belofte aan treurigen nader beschreven: die heb Ik vervuld.

Dit vervullen zal een gevolg van het bovengestelde drinken zijn, maar omdat de belofte onderscheiden voorgesteld wordt, naar de verscheidene onderwerpen, zoo zullen wij uit Gods Woord er iets van zeggen.

a. Treurigen worden vervuld met den Heiligen Geest, die bijde-zulken komt wonen en werken, en die bij hen zal blijven, Joh. 14: 16, en Rom. 8 : 9, Zoo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe; en Ef. 5 : 18, Wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest. Daarom worden de geloovigen genoemd, eene woonstede Gods in den Geest, Ef. 2: 22, en tempelen des Heiligen Geestes, 1 Cor. 6 : 19, en zoo velen als door den Geest Gods geleid worden, zijn kinderen Gods, Rom. 8 : 14. Ook lezen wij, Hand. 10: 44, dat de Geest viel op die het Woord hoorden, en daarom werd gevraagd, Hand. 19: 2, Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen als gij geloofd hebt? Doch deze plaats ziet niet alleen op den persoon, maar ook op de buitengewone werkingen en gaven des Geestes toenmaals noodig.

b. Treurigen worden vervuld met den Geest der verlichting en des geloofs, die hun de Schriften en ook hunne oogen opent, die deze zalving, die hun alle dingen leert, aan hen schenkt, 1 Joh. 2 : 27; Hij is in hen een Geest der wijsheid en der openbaring in de kennis van Christus, Ef. 1 : 17, 18, tot gedurige vereeniging met Christus; zoo hebben zij door éénen Geest in Christus toegang tot den Vader, Ef. 2 : 18.

c. Treurigen worden vervuld met den Geest der heiligmaking, Ef. 1 : 2, 3, wordt de zegen gewenscht in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Christus. Zoo is de Geest in hen een Geest der genade en der gebeden, die in hen bidt met onuitsprekelijke zuchtigen, als zij niet weten te bidden zoo het behoort, Rom. 8 : 26; ook een Geest des oordeels en der uitbranding, Jes. 4 : 4, waardoor zij uitgezuiverd en tot heerlijkheid bekwaam gemaakt worden.

d. Treurigen worden vervuld met den Geest der blijdschap en der vertroosting ; het licht is voor den rechtvaardige gezaaid, en vroolghheid voor de oprechten van harte, Ps. 97 : 11; zoodat het zaad van vroolijk-

heid in hen is; de Geest is de trooster in hen wonende, en bij hen blijvende, Joh. 14: 16, Daarbij krijgen de gezanten last hen te troosten, Jes. 40: 1, 2, Troost, troost mijn volk, roept hun toe dat hun strijd vervuld is, dat hunne ongerechtigheid vergeven is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen hebben voor al hunne zonden; daarom worden zij met recht zalig gesproken, Matth. 5 : 4, Zalig [zijn] die treuren, want zij zullen vertroost worden.

e. Treurigen Worden vervuld met den Geest der verzegeling; als het des Heeren tijd is, doet des Heeren Geest dat werk aan hen, en doet hun weten de dingen, die hun van God geschonken zijn, 1 Cor. 2: 12. Ja deze inwoning des Geestes in hen wordt hun een bewijs van hunne vereeniging met Christus, en een onderpand van hetgeen zij hierna te wachten hebben. 1 Joh. 4: 13, Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, namelijk, uit zijnen Geest, dien Hij ons gegeven heeft; en Ef. 1 : 13, 14, In welken gij ook (nadat gij geloofd hebt) zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte, die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing, tot prijs zijner heerlijkheid; zoodat de Geest der heerlijkheid op hen rust, 1 Petr. 4 : 14. .

f. Treurigen worden wel eens vervuld met den Geest der kloekmoedigheid en der kracht, dat in de gevallen zich vertoont, dat zij er wat van hebben. Jozua en Caleb, hoe gemoedigd gingen die heen, en deden het 'land van Kanaän aan, daar zooveel vijanden waren, daar eene groote verschrikking op de kinderen Israëls lag; maar de reden was, omdat een andere Geest in die twee was, Num. 14: 24. Dit ziet men dikwijls klaar in duistere, bekommerde en treurige zielen, als zij eens in gevaar raken met de goddeloozen; hoe zij hun hoofd ophieven, als anderen, die té voren met hunne droefgeestigheid den spot dreven, de vrees als een wervelwind aangrijpt; de reden is, dat er een andere Geest in hen woont: 2 Tim. 1 : 7, God heeft ons niet gegeven eenen geest der vreesachtigheid, maar der kracht.

C. De redenen, waarom deze belofte hier onder de benaming van dronken gemaakt en vervuld, voorgesteld wordt, zullen kunnen-zijn:

a. Om den overvloed en de volheid der genadegoederen te kennen te geven, die beloofd, en aan sommigen somtijds naar de vrije deeling der genade Gods geschonken worden, Hoogl. 1: 1, Eet vrienden, drinkt en wordt dronken, o, liefste! En Ps. 36 : 9, Zij worden dronken van de vettigheid uws huizes, en Gij drinkt hen uit de beken uwer wellusten; dit aan de zijde Gods.

b. Aan der geloovigen zijde, is het dronken gemaakt en vervuld, een zinnebeeld van een', die den wijn te boven gaat; de geest van den wijn gaat in zulkeenen over, en hij raakt voor dien tijd in een geheel anderen toestand; zoo maakt ook deze geestelijke drank eene groote verandering in een mensch: het oude gaat voorbij, en het wordt alles nieuw.

c. Zulkeen, die met wijn is vervuld, kan dat niet verbergen, verhaalt dat aan anderen, en is zeer spraakzaam; zoo ook die van Gods

Geest worden aangeraakt en tot Christus gebracht, en in zijne volheid verzadiging vinden, die rerbergen het ook niet; zij zeggen: Komt, hoort toe **gij** allen, die God vreest, ik zal vertellen wat de Heere aan **mijne** ziel gedaan heeft, Ps. 66 : 16. **Zij** worden door dat koorn en door dien most sprekende, **Zach. 9 : 17**, en wel **zoo**, dat **zij** daarna wel eens verlegen staan dat **zij** zooveel gezegd hebben.

d. Dezulken zingen en juichen veel, dat is dan ook eigen aan **Gods** volk, de verheffing **Gods** is dan in hunne keel, Ps. 149: 6, en zingen **zij** een nieuw lied, en **zijn** lof is in de gemeente **zijner** gunstgenooten, Ps. 149 : 1.

e. Dezulken **zijn** dikwijls dan zeer moedig, en willen aan den **strijd** wel; **zoo** ook, als geloovigen van deze werkingen des **Geestes** deelachtig worden, durven dan **vijanden** onder de **oogen** zien, gaan zelfs gemoedigd in den dood, geven zich maar blindelings over.

f. Dronkenen van wijn vergeten ook hun vorig verdriet, armoede en **pijn** voor dien tijd, en roemen dan veel op hunne afkomst, geslacht, geld, goed en staat; **zoo** is het ook met hen, die door den Geest verzegeld worden van zijn aandeel, die roemen ook dat **zij** uit God geboren zijn, dat God hun Vader is, zij met Jezus ondertrouwd en vereenigd **zijn**, dat zij tot kinderen zijn aangenomen, dat **zij** reeds zooveel genieten, en zooveel, ja, een gansch koninkrijk nog te wachten hebben; zij hebben dan het Al.

g. Die met wijn vervuld zijn, zijn **veeltijds** ter bespottung van anderen; **zoo zijn** ook de godzaligen, (bijzonder in een' tijd als het hun wel gaat) die bespottung en verguizing in de **oogen** van blinde werelddingen, die de werkingen des **Geestes** niet kennen, noch achting daarvoor hebben; **zij** zullen er eer een laster op leggen zooals de spottende Joden, Hand. 2 : 13, en zeggen : **zij zijn** vol zoeten **wijns**; of als van Paulus, wat wil die klapper zeggen? Hand. 17 : 18.

h. Dezulken, die veel in dronkenschap leven, worden zwak en hunne krachten verminderen, **zoo** is het ook met diegenen, die veel van deze werkingen des **Geestes** genieten, zij voelen het ook wel aan bun lichaam, maar dat wagen zij er aan, al ontvalt het hun, **zij** dorsten al naar meer, tot **zij** in de **Oceaan** verzadiging der vreugde eeuwiglijk genieten zullen, Ps. 16 : 11.

D. Nog is overig de wijze van voorstel: want **Ik** heb de vermoeide ziel dronken gemaakt, en alle treurige zielen vervuld. Dit kan gelezen worden: **Ik** zal de vermoeide ziel dronken **maken**, vergeleken met vs. 22, Hoelang zult **gij** u onttrekken, **gij afkeerige** dochter? Dit voorstel behelst dan eene krachtige drangrede **voor** de vermoeiden en treurigen, om het op den Heere te wagen, om het aan **Hem** toe te vertrouwen, en om de omwending met een werkzaam hart te wachten op de belofte van Hem, die een getrouw en waarachtig God is, en de **Vervuller** van al zijne toezeggingen; die zegt: **Ik** zal het doen. Want **zoo** spreekt de **Heere** meermalen, als Ps. 81: 11, Opent uwen mond, en Ik zal hem vervullen. Ps. 146: 8, De Heere opent de **oogen** der blinden, de Heere richt de gebogenen op, de Heere heeft **de**

rechtvaardigen lief; en **Zach.** 9: 11, 12, U ook aangaande [o Sion] door het bloed uws verbonds, heb Ik uwe gebondenen uit den kuil, waarin geen water is, uitgelaten. Keert **gij**lieden weder tot de sterkte, **gij** gebondenen, die daar hoopt: ook heden verkondig Ik, dat Ik u dubbel zal wedergeven; **Jes.** 45 : 7, Ik formeer het licht en schep de duisternis, en vs. 2, Ik zal voor uw aangezicht gaan, en Ik zal de kromme wegen recht maken, de koperen deuren zal Ik verbreken, en de ijzeren grendelen zal Ik in stukken slaan. En opmerkelijk **zijn** de woorden **Gods**, **Jes.** 41: 13, 14, Want Ik de Heere, **grijp** uwe rechterhand aan, die tot u zeg; vreest niet, Ik help u; vreest niet, **gij** wormke **Jacobs**, **gij** volske Israëls. Ik help u, spreekt de Heere, en uw Verlosser is de Heilige Israëls.

TOEPASSING.

Ziet daar vrienden, de gestalte van eene recht vermoede en treurige ziel u voorgesteld, en tegelijk wat God aan die belooft en doen wil.

A. Kunt **gij** niet wel zien, dat deze vermoelden en treurigen niet alle menschen **zijn**, hoofd voor hoofd?

a. Het is waar, **wij** allen, en alle menschen, hoofd voor hoofd, **zijn** van natuur in een wanhopigen en treurigen staat; laat mij er iets van opnoemen.

1. Onder de schuld, en onder de macht en heerschappij van de zonde besloten te zijn, zoodat men niet anders doen kan 'noch wil, dan zondigen. **Spr.** 8 : 36, Die tegen God zondigt, doet zijne ziel geweld aan, en die iets weet wat de aard en natuur der zonde is, dat dit een verheffen en aangaan is, met hoog verhevene schilden, tegen den Almachtige; een steeds in oorlog staan met den God van hemel en van aarde, **Jes.** 27 : 4, zult **gij** dat uithouden, mensch? Wie heeft zich tegen den Heere verhard en vrede gehad ? **Job** 9 : 4; is dat geen treurige staat?

2. Onder satans macht gebonden en gekluisterd te liggen, als een vrijwillige slaaf van den duivel, en een vooroordeel te hebben tegen die zalige vrijheid, de dienstbaarheid onder het liefelijke juk van Christus; met' den duivel het eens te **zijn**, die menschenmoorder tot **zijn**en vader te hebben, en naar **zijn**en wil te moeten doen; een vasal van dien onrechtvaardige te zijn. O, mensch! hoe komt **gij** uit zijne klauwen; hoe wordt **gij** verlost? Ja, hij zal met u spotten als hij u daar heeft, daar het met u is gedaan; is dat geen treurige staat ?

3. Onder den vloek van de wet te liggen, naar het uitgesproken vonnis al vervloekt te **zijn**, en in alles, waaraan men **zijne** handen slaat, geen zegen te wachten te hebben, maar alles in de.ongunst **Gods**, ja, daarbij onder de wet in bewaring gesteld te worden, tot den **tijd** van het rechtvaardig oordeel, of tot den uitvoer van dit vonnis'; is dat niet treurig?

4. Daarbij te wachten te hebben, **zoo** dat reeds over het hoofd hangt, geen **vrede**, **!maar** eeuwige weëën, schatten des toorns in de

openbaring van Jezus Christus, met de engelen **zijner** kracht; en zoo onzeker staande, wanneer gij de oogen van uw lichaam zult sluiten, o! dan dezelve zoo aanstonds in de eeuwige onrust te openen. En zoo onmogelijk God nalaten kan de heerlijkheid van zijne eigene deugden te zoeken, zoo onmogelijk kan de Heere nalaten den zondaar te straffen; is dat geen treurige staat ?

5. **Eindelijk**, in het midden en onder al die gevaren, blind, ongevoelig en zorgeloos te zijn; de stemmen, die van dien gevaarlijken weg afroepen, te laten roepen, en heen te gaan in den weg van' **zijn** hart. Menschen! zoudt gij niet beven, als gij van uwe naastbestaanden, of kinderen of anderen, die blind en doof waren, zoo gerust zaagt **loopen** naar eene grondelooze kolk en put des **verderfs**; die er zoo nabij waren, en het niet zien of hooren konden, en die het niet eer gelooven zouden voor zij er waren ingestort; zou uwe ziel geen afgrijzen daarvan hebben? En zoo rent de groote menigte menschen naar den eeuwigen afgrond, de een haast zich wat meer dan de ander. O vrienden! de duivel wacht op bevel om den laatsten slag aan uw leven te leggen ; doch God houdt het nog op, anders **laagt** gij er al in; is dat geen treurige staat?

b. Gij ziet nu wel, dat wij allen, hoofd voor hoofd, in een treurigen staat zijn; maar dat het geheel wat anders is, zulk een vermoeide en treurige te zijn, waaraan de Heere die belofte doet; alle dezen zijn **geene** onderwerpen waaraan de Heere zijne belofte doet; en die Hij ook in een Avondmaal ontmoeten wil.

1. Die hunne **dodelijke** blindheid en **afkeerigheid** van God en Christus niet zien en gevoelen, vrienden, wat zijn daar eene menigte, die zeggen dat zij God liefhebben, en zij haten zijn hartveranderend werk in de ziel van anderen! 1 Joh. 4 : 20. Die het werk der wedergeboorte haten en bestrijden of tegenloopen, en echter zeggen zij God lief te hebben, is dat niet **dodelijk** blind te zijn? tegen 1 Joh. 5 : 1. Hiervan te overtuigen is het eerste werk des **Geestes** van Christus, Joh. 16 : 8. O! zijn dezulken ten avondmaal geweest; hebben die hunne handen geslagen aan het brood der kinderen, alsof zij die waren, en het met die hielden; die **mogen** wel sidderen, God heeft het gezien.

2. Die niet vermoeid zijn geworden onder den drukkenden en **smartelijken** last der zonde, dien de zonde nog geen last is, die het nog **zoo bij** hunne plichten en doen stellen kunnen, niet vermoeid zijn vanwege hun omzwerven. Het is waar, een mensch in den natuurstaat kan vermoeid worden, en klagen over Gods wegen, over de gevolgen van toorn en straf, die hem drukken, Klaagl. 111: 39. Hij kan vermoeid worden, wanneer hij, hetgeen hij op **zijne** wijze zoekt, niet verkrijgen kan, omdat hij **geene** andere kracht kent dan zijne eigene. Maar dat is die vermoeidheid niet, waaraan de Heere belofte doet, en die Gods volk hebben ; klagen over hunne zonde, die is hun bart moede, die zijn hunne banden en afgoden, die hen van God afhouden, moede; kent gij dat?

3. Die nooit heerlijkheid in Christus gezien hebben, en die dus die ware vrijstad der verbergings niet in het oog gekregen hebben. O, vrienden! dat in het oog, dat dōet eerst loopen door de wet tot vermoeiens toe; het einde der wet is toch Christus.

4. **Eindelijk**, die Jezus op zijne kosten niet hebben willen, die geen hart hebben om den armen, 'naakten Christus, met **zijn** kruis tegen de wereld en al wat zij beloven en geven kan, te kiezen, en die ook alles voor Christus niet over hebben, die Christus **zoo** kiezen tot alles waartoe hun eigen werk ontbreekt, dat **Hij** dat zou aanvullen, en die dus hunne eigene gerechtigheden, en hun beste doen en plichten niet aanzien als een wegwerpelijk kleed, als vuile vodden, en daarop het doodvonnis niet **schrij** ven kunnen; al dezulken **zijn** **geene** vermoelden en treurigen, waaraan God beloften doet, van hen ook in het avondmaal te zullen ontmoeten.

c. Derhalve, mist **gij** de waarachtige vermoedheid des **Geestes**, en geestelijke treurigheid, **zoo** ontbreekt u alles, en **gij** hebt niet te wachten dat de Koning aan die ronde tafel op u in 'gunst zal zien. Neemt tot uwe opwaking en 'besturing deze dingen nog met u.

1. **Gij** hebt hetzelfde noodig om ten avondmaal te gaan, dat **gij** noodig hadt, als God dit oogenblik uwe ziel opriep, om wel te sterven. O ! zult **gij** dan **zoo** zorgeloos sterven, als **gij** nu menigmaal **ten** avondmaal gaat? Och ja! dat kan wel wezen, dat is het oordeel thans, dat menschen gerust hunne **oogen** sluiten, en dat het verschrikkelijke niet eer gezien wordt, dan wanneer de **oogen** des **lichaams** reeds gesloten **zijn**; hoewel voor zulk eene ziel het weinig onderscheid is, maar die zorgeloosheid is zeer nadeelig voor de omstanders.

2. Doch laat deze raad u behagen, dat **gij** toch overneemt, dat uw staat niet goed is. O ! zucht tot God om **licht**, opdat **gij** het moogt kunnen zien en gelooven; wij mogen het elkander zeggen, maar **wij** kunnen het elkander niet te zien geven, noch doen gelooven en opmerken.

B. Ziet vrienden, wie geroepen worden.

a. Die **zichzelve**n, en hun eigenlievend hart **zoo** moede. zijn, die daarbij **zoo** treurig nederzitten, omdat zij het niet kwijt kunnen worden.

b. Die, hunne banden en gevangenis moede zijnde; aan het roepen* **zijn** geraakt, die hijgen naar loslating, naar die zalige vrijheid, die geen heerlijker dag zouden hebben, dan dat Jezus **zijne** hand aan hunne banden **leide**.

c. Die bij hunne zonden **zoo** treurig nederzitten, en die des **omzwervens** moede **zijn**; die **zoo** lang hebben omgedoold, en tot het einde de wet uitgelopen **zijn**; die **geene** hoop meer bij zich hebben, waarmede het **dagelijks** **erger** wordt, moede zijnde vanwege de doodslagers, die **geene** verwachting meer hebben, en het moeten opgeven.

d. **Eindelijk**, die het somtijds **zoo** hartelijk om Jezus te doen is, en die voor **dien** tijd er alles aan Wilden wagen, hadden zij Hem maar, en die somtijds zulk een lust hebben **om** voor den **Heere** en in zijnen dienst te leven, en die **tegelijk** onder zulk een kommer zijn, **zij**

mochten zich nog eens bedriegen, en zij **vreezen** dat hun werk **geene** waarheid is, omdat een mensch in de natuur **zoo** ver komen kan. O! volgt den Heere blindelings in zijne instelling, en laat God doen, **wacht** op Hem.

C. Verder, ten nutte van **Gods** volk, dient:

a. Het zal er op aankomen hoe **wij** onszelven aanmerken gesteld geweest te zijn aan het avondmaal, of **wij** iets van die ware vermoeidheid in onszelven en treurigheid naar God over de zonde gehad hebben; en hoe het ons onder de aanbieding van die reine wijnen, en vette vol mergs, aan dien **maaltijd** gegaan is. Wat **wij** daar gebracht en gelaten hebben, en ook wat wij er gekregen en **medegenomen** hebben, dit dient elk onzer nauwkeurig te onderzoeken.

b. Heeft iemand onzer, daar onder de breking des broods, iets gezien van de volheid der genade en der liefde die in Christus is? Of is de Koning iemand in zijne heerlijkheid **voorbijgetrokken**, zoodat zulks voor dat oogenblik gepaard ging met ontdekking en licht in zijne wettischheid en verkeerdheden? Ging dat licht weer weg, en maakte de Heere **Jezus** **geene** woning in de ziel? Of heeft iemand onzer daar eene begeerte gebracht of gevonden om **Gods** zijde te kiezen, en het daar te houden, zoekende kracht uit deze ingestelde verordening tegen alles van binnen en buiten, wat daartegen opkomt? Of heeft iemand onzer daar zijne duisterheid omtrent sommige eeuwige waarheden van **Gods** Woord gebracht, met begeerte naar licht van God, om de meening en den zin van Christus te verstaan? In zulk een geval kan het avondmaal ook tot licht en **verze** **geing** dienen, vermits het zoowel een zegel van het verbond en **het** **Woord** is, als van het aandeel der geloovigen. Of is er iemand onder ons, die ge-**waar** is geworden, dat zijn hart daar van den Heere Jezus is **opge-****eischt**, en dat het hem gegeven werd, hetzij bij aanvang, hetzij bij vernieuwing, **zijn** hart, zooals het was, aan den Heere Jezus in waarheid over te geven, zoodat hij het aan Hem **kwijt** werd; **en** heeft **hij** op de aanbieding van Christus aan hem, zooals Hij is, Hem ook aangenomen, en heeft **hij** **zoo** den Heere Jezus ontvangen? Ter besturing en waarschuwing dient, dat bijzonder noodig is:

1. Een oog te houden op die zaken, die daar gevonden zijn, en ook op hetgeen men daar gebracht heeft, als ook op het **licht**, dat men ter ontdekking van zijn staat of verkeerdheden, of in sommige gevallen genoten heeft.

2. Ook zal zeer noodig zijn dat goede licht veel te erkennen met dankzegging en verontwaardiging, alsmede die zaken met gebeden te achtervolgen, ten einde de blijdschap der ziel langs dien weg volkomen moge worden; en

3. Niet minder noodig zal tot dit alles zijn, een oog te houden op zijn verdorven hart, en op de kracht der velerlei verzoekers; **dewijl** het niet vreemd is, na iets ontvangen te hebben, zorgeloos te worden, waarom de Heere Jezus **bij** het bidden het waken voegt.

c. Maar is er iemand onder ons, die **aan** het avondmaal gebracht

heeft een hard, ongevoelig, duister, verward en onverootmoedigd hart, die in eene voorbereiding zooveel opwekking gekregen heeft, dat hij het aan het avondmaal bezien wilde, en daar (op een misschien) wilde gaan zitten wachten. met begeerte.. om ware begeerten, en is 'er zoo niets nagebleven ? Ter waarschuwing, besturing en aanmoediging dient :

1. Dat dezulken noodig hebben te zuchten, om toe te zien dat zij door moedeloosheid en hopeloosheid aan de genade, niet zorgeloos, en daarop losser worden; hetgeen zeer licht net gevolg kan zijn.

2. Zij hebben naar hulp des Geestes uit te zien, om dagelijks bezig te zijn in belijdenis hunner schulden en zonden, zoo aangeborene als werkelijke ; en hoe geest- en harteloos zij zijn, echter in dien weg te blijven aanhouden of het den Heere naar zijne vrijheid behagen mocht, hun daaronder een vernederd hart te geven, en zij zoo zich alle genade onwaardig mochten schatten, met billijking en rechtvaardiging van God, ingeval Hij, in eeuwigheid aan hen genade weigerde.

3. Dezulken hebben te weten dat de Heere vrij is, en daarom hun zoo ongesteld kan doen ten avondmaal gaan, omdat zij tot die laagte nog niet gebracht zijn, van God met hun hart vrij te verklaren; en ook dat lang daarna, van achteren in gevallen of verzoeken, waarin zij mochten komen, zou kunnen blijken, [als zij maar onophoudelijk aanhoudende zijn in dien weg van vernedering en belijdenis) dat dit avondmaal hun niet ongezegend geweest was, maar 'integendeel er kracht was uitgegaan, wanneer zij God de eer nog zouden kunnen geven, dat Hij zijn eigen tijd, wijze en mate heeft.

4. Laat ons tot alles toch zoeken des Heeren Geest en licht, en zijne kracht tegen alle verzoeken en verleidingen van ons verstand en verdorven oordeel, dat Gods licht op eenen hoogen prijs bij ons mocht staan, om in alles dat te schatten boven alle verstands- en redeneeringskracht, en dat in de gevallen te begeeren; in de gevallen wordt onze staat beproefd. O! mochten wij er als goud, gelouterd zevenmaal, uit opkomen, en aan ons nog eens bewaarheid worden dat nadrukkelijk woord 1 Petr. 1 : 6-9. In welken gij u verheugt? nu een weinig [tijds] (zoo het noodig is) bedroefd zijnde door menigerlei verzoeken ; opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof, en eer, en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus; Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt; in Denwelken gij nu, hoewel [Hem] niet ziende, maar geloovende, u verheugt met eene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde; verkrijgende het einde uws geloofs, [namelijk] de zaligheid der zielen.
Amen.

DES GROOTEN HOOGPRIESTERS JEZUS ONAFSLAANBARE BEDE TOT ZIJNEN VADER, OM BEWARING DER ZIJNEN.

OF

Eene verhandeling over Johannes 17 : 15.

Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den booze. Joh. 17 : 15.

A. **D**E Heere Jezus zijne laatste of afscheidspredikatie gedaan hebbende, in het voorgaande 14, 15 en 16 hfdst, met eene moedgevende voorzegging, hoe het zijn volk op de wereld gaan zou, als Hij weg was; namelijk, Hij zegt in het laatste vers van het vorige hfdst., in de wereld zult gij verdrukking hebben, en tegelijk bemoedigde Hij hen daarmede, dat Hij de wereld had overwonnen, bijgevolg dat de overwinning hen ook niet zoude missen.

B. Zoo gaat Hij daarop aanstonds over het gebed, in hfdst. 17 : 1. Deze prediking uitgesproken hebbende, hief de Heere terstond zijne oogen op naar den hemel, en ging aan het bidden ternavolging ook van zijn volk, om hunne uitgesprokene redenen ook te heiligen door het gebed.

a. Dit was Jezus' laatste Hoogepriesterlijk openbaar gebed, in de tegenwoordigheid van zijne discipelen opgezonden.

1. Het was zijn laatste uitgebreide gebed voor zijn volk, en dus diende het voor zijne kinderen van alle volgende tijden, als zijn Testament en uitersten wil, waarin zij zouden kunnen zien, wat heerlijke goederen Hij hun besproken had, even voor Hij heenging van de aarde. Het was maar éénen dag voor zijnen dood; wij lezen in het eerste vers van het volgende hfdst., dat, zoodra de Heere met bidden gedaan had, Hij met zijne discipelen ging over de beek Kedron, waar een hof was, alwaar Hij ook door Judas, of zijne bijhebbende bende, ter dood gegrepen werd.

2. Het was Jezus' Hoogepriesterlijk gebed, en dus diende dit voor zijn volk ter verzekering van zijn toekomend werk, namelijk, van zijne gedurige voorbedding in den hemel te hunnen nutte, en dus tot zeer groote ondersteuning en bevestiging voor de kerk in het vervolg.

3. Het was ook nog een openbaar gebed, hetwelk de Heere opzond in de tegenwoordigheid van zijne discipelen, en dus diende dit ter

versterking in hun geloof' omtrent zijne blijvende liefde tot hen, al was Hij weg; alsmede omtrent de zaken, die Hg voor hen bad, gelijk het ook diende ter leering door zijn voorbeeld, hoe zij die zak&, door veel voor zichzelf te bidden, verkrijgen moesten.'

- b. Dit gebed nu is drieledig.

1. Bidt de groote Hoogepriester voor **Zichzelven**; Hij eischt het arbeidsloon van zijne ziel, zijn ouden goddelijken luister en heerlijkheid, met de verheerlijking van zijn volk, en dat op grond van zijne voldoening en afgedaan werk, vs. 1-5 ingesloten.

2. Bidt de Heere voor zijne apostelen, nadat Judas er uit was, vs. 6-19 ingesloten, gelijk wij straks nader zullen zien. En

3. Toont de Heere Jezus hiertegen het ongelooft en de bestrijding van al zijn volk tot de voleindiging der wereld, die daarmede veel zouden kunnen te doen krijgen, of dit voorgebed van Jezus maar niet alleen ten nutte was van zijne apostelen en discipelen in dien tijd, en niet zoo zeer voor hen? Ik zeg, hier toont de Heere, dat Hij tegelijk al deze zaken voor de gansche kerk, ja, voor elk geloovige, hoofd voor hoofd, van alle tijden van zijnen Vader begeert, en dat zulks zijn werk in den hemel gedurig voor hen zijn zal, en bijgevolg dat Hij niet rusten zal, voor Hij hen allen verheerlijkt bij Zich heeft, vs. 20 tot het einde.

Opens Jezus' voorbedding voor zijne elf apostelen met name, waaronder alle geloovigen van alle tijden begrepen zijn, vs. 6-19 ingesloten ; daarin

a. Beschrijft de Heere eerst de personen wie, ja, wie alleen, onder zijne voorbedding zijn te rekenen, en geeft daarvan de gronden op in zijnen eisch aan zijnen Vader, vs. 6-10 ingesloten.

b. Gaat de Heere over om aan zijn Vader voor te stellen de gevaren, waarin zijne kinderen hier in de wereld zouden zijn, en bidt derhalve om hunne bewaring, vs. 11-16 ingesloten; namelijk, om hunne bewaring.

†. Tegen oneenigheden onder elkander, vermits zij aan deze zijde van de eeuwigheid een verderf van binnen zouden behouden, hetwelk hen zoozeer schadelijk zijn, en zoozeer krachteloos maken zou, vs. 11. Dit bewaren van hen, geeft nu Jezus aan zijn Vader over, en dringt zijne bede aan op deze wijze: Hij zegt: Vader!

*. Ik heb hen tot hiertoe bewaard, en zorg voor hen gedragen, vs. 12.

**.

Hij zegt, Vader, dit zou in den grond de blijdschap van hunne eigene ziel zijn, vs. 13.

***.

Zegt Hij: Vader! o, het is toch eene arme menigte; om het genadewerk in hun hart, zijn zij toch de gehaten van de wereld, hoe noodig derhalve dat Gij er de hand aan houdt, vs. 14.

††.

Bidt de Heere ook om hunne bewaring tegen de kracht der verzoeking in deze booze wereld, en dat zij op zijnen tijd, in zijne gunst, in de heerlijkheid binnengehaald mogen worden, en niet (als het ware) ontijdig sterven mogen; welk eerstgenoemde Jezus aandringt met hunne gemeenschap, die zij met Hem hadden, en dus een